

ТЕМА 5. Загальні відомості про електричні установки (8 год)

Урок №21. Схеми електроустаткування промислових установок, їх призначення та зміст.

Схеми електроустаткування промислових установок, їх призначення та зміст. Схеми електроустаткування різних промислових установок стосовно конкретного (базового) підприємства.

Схеми електроустаткування промислових установок, їх призначення та зміст.

Для експлуатації сучасного електрообладнання потрібні різнобічні знання щодо модернізації існуючого електрифікованого і автоматизованого виробництва та створення нового високоефективного і гнучкого технологічно досконалого виробництва. Спеціалісти в галузі електрообладнання промислових підприємств повинні добре знати електричну частину, конструкцію установок і технологічні процеси з тим електрообладнанням, яке є основою сучасних автоматизованих виробничих комплексів. В сучасній технології і устаткуванні велику роль відіграє *електроустаткування, тобто сукупність електричних машин, апаратів, приладів і пристроїв, використанням яких виконується перетворення електричної енергії в інші види енергії і здійснюється автоматизація технологічних процесів.*

Першоступеневе значення для автоматизації виробництва має багатодвигунний електропривід і засоби електричного керування. Все більше розповсюдження отримують нові засоби електричної автоматизації технологічних установок, машин і механізмів на базі напівпровідникової техніки сучасної контрольно-вимірювальної і регульовальної апаратури, безконтактних датчиків, логічних елементів, мікропроцесорів та ЕОМ. З розвитком силової напівпровідникової техніки стали можливими якісна комутація, регулювання та перетворення струму в силових колах електроустановок.

В сучасних умовах задачі експлуатації, проектування та модернізації існуючого електрифікованого обладнання вирішуються спільними зусиллями технологів, механіків та електриків.

Вимоги до ЕУ:

- *забезпечення технологічної можливості машини,*
- *зручність і надійність електричного керування,*
- *забезпечення електробезпеки,*
- *проект повинен бути економічно виправданим,*
- *проект повинен відповідати екологічним вимогам.*

Принципова електрична схема з описом роботи являється основною схемою проекту ЕУ, дає загальне зображення про роботу системи і є джерелом для складання схем з'єднань і підключень, а також для оформлення переліку елементів.

Схемою електричного кола називається графічне зображення її елементів (електричних машин та апаратів), а також зв'язків між ними за допомогою умовних графічних позначень.

По принциповій схемі здійснюється перевірка правильності електричних з'єднань при монтажі і перевірка справності елементів і вузлів ЕУ при пошуку несправностей в процесі експлуатації електроустановок.

Розміщення електрообладнання може бути виконане як на виробничому механізмі так і зовні його в залежності від виду і розмірів механізму.

На механізмі встановлюється електрообладнання, яке конструктивно пов'язане з робочими органами машини: електродвигуни приводів; електрогальмівні пристрої; електромагнітні муфти; апарати визначення положень механізму та ін.

Зовні механізму розташовується електрообладнання, яке як правило, не пов'язане з виробничим механізмом і яке має великі габарити та масу (силові трансформатори, перетворювальні агрегати, шафи з апаратурою керування та ін.).

Схеми з'єднань вузлів і елементів розробляються після складання ескізу розміщення апаратури і принципової електричної схеми і на їх основі.

Ці схеми відображають дійсне розташування окремих апаратів і вузлів ЕУ в шафах, нішах, на панелях керування та ін. При цьому використовують ті ж самі умовні позначення, що і на принциповій схемі. Схеми з'єднань також відображають спосіб здійснення електричних з'єднань.

Схема підключення (зовнішнього монтажу) являє собою схему електропроводки на підставі принципової схеми і ескізу розташування електрообладнання.

Літерні і цифрові позначення в електричних схемах. Літерні і цифрові коди та графічні позначення в електричних схемах повинні відповідати вимогам ЄСКД (Єдина система конструкторської документації). Кола в схемах маркуються послідовно – від вводу джерела живлення до споживача. Ділянки електричних кіл, які мають відгалуження маркуються за годинниковою стрілкою – зліва направо і зверху до низу.

В колах змінного струму фази маркують А, В, С, N.

- за змінного трифазного струму: фазу А позначають жовтим кольором, фазу В - зеленим, фазу С - червоним, робочий нуль N - блакитним, цей самий нуль, що використовується як захисний (або заземлення), - поздовжніми смугами жовтого і зеленого кольорів ;

- провідники однофазного струму, якщо вони є відгалуженням від трифазної системи, позначаються як відповідні провідники трифазного струму;

- за змінного однофазного струму: фазу А, приєднану до початку обмотки джерела живлення позначають жовтим кольором, а фазу В, приєднану до кінця обмотки, -

червоним.

В електричних схемах постійного струму ділянки кіл позитивної полярності маркують непарними числами, а негативної – парними.

*Відповідне кольорове позначення: **позитивна полярність (+) (червоний)**, **негативна полярність (-) (синій)**, **нульовий робочий провідник М (блакитний)**.*

Маркування кіл керування, захисту, сигналізації і вимірювання виконують окремими числами в межах виробу. В колах керування змінного струму всі затискачі і проводи, які підключаються до однієї фази маркуються парними числами, а до другої фази – непарними.

Загальні точки з'єднань декількох елементів на схемі мають один і той же номер. Після проходження через контакт, котушку, сигнальну лампу, резистор і т. п. номер змінюється. Для виділення окремих видів кіл індексація здійснюється таким чином, щоб кола керування мали номери від 1 до 99, кола сигналізації – від 101 до 191 і т. д. Кола керування в складних схемах слід приєднувати до мережі через понижуючий трансформатор. Це виключає електричний зв'язок з силовим колом і усуває хибне спрацювання апаратів. При використанні в установках тільки двигунів постійного струму в схемах керування слід використовувати також апарати постійного струму.